

ETICKÝ KÓDEX REŠTAURÁTORA
v znení zmien a doplnkov schválených valným zhromaždením
dňa 29. 11. 2010 a 14. 5. 2012

I. PREAMBULA

Reštaurátorská činnosť podľa ustanovenia § 4 Zákona NR SR č. 200/1994 Z. z.

o Komore reštaurátorov a o výkone reštaurátorskej činnosti jej členov v znení neskorších predpisov (ďalej len "Zákon") je povolanie vyžadujúce rozsiahlu prípravu a špeciálny talent (ďalej len "reštaurovanie"). Vkladá do rúk reštaurátora kultúrne majetky veľkej hodnoty a historického významu. Byť hoden tejto vysokej dôvery vyžaduje veľký zmysel pre morálnu zodpovednosť. Reštaurátor má povinnosti nielen voči umeleckým dielam, ale aj voči spoločnosti ako celku. Etický kódex hľadá vyjadrenie princípov a skúseností, ktoré budú viesť reštaurátora v etickej praxi jeho profesie. Na tento účel valné zhromaždenie komory reštaurátorov (ďalej len „komora“) schválilo na svojom zasadnutí 28. novembra 1994 tento etický kódex reštaurátora, doplnený dňa 29. 11. 2010 a 14. 5. 2012 na Valnom zhromaždení:

II. POVINNOSTI VOČI UMELECKEJ PRÁCI

1. REŠPEKTOVANIE INTEGRITY PREDMETU REŠTAUROVANIA.

Všetky profesionálne počiny reštaurátora zohľadňujú rešpekt pre estetickú, historickú a fyzickú integritu predmetu reštaurovania. Zamedzenie hmotného úpadku predmetu reštaurovania a sprístupnenie jeho duchovnej, obsahovej hodnoty, a to pri najvyššej miere rešpektovania pôvodnosti a fyzikálnej, historickej a estetickej celistvosti hmotnej podstaty i výtvarnej formy predmetu reštaurovania má prednosť pred akýmkoľvek iným záujmom. Reštaurátor je povinný starať sa a zaoberať sa s predmetom reštaurovania s odbornou starostlivosťou, tak, aby nedošlo k jeho poškodeniu, zničeniu ani strate.

2. OPRÁVNENOSŤ A MOŽNOSTI.

Je na zodpovednosti reštaurátora, aby sa podujal na výskum a reštaurátorskú realizáciu predmetu reštaurovania iba v rámci obmedzení daných jeho profesionálnou oprávnenosťou, skúsenosťami, schopnosťami a možnosťami.

3. JEDNODUCHÝ ŠTANDARD.

Pri každom predmete reštaurovania, ktoré preberá na reštaurovanie, bez ohľadu na jeho názor, hodnotu alebo kvalitu, reštaurátor by sa mal pridrižovať najvyššieho a najexaktniejšieho štandardu pracovného postupu. Hoci okolnosti môžu obmedzovať rozsah pracovných postupov, ich kvalita nie je nikdy podmienená kvalitou alebo hodnotou objektu.

4. VHODNOSŤ PRACOVNÉHO POSTUPU.

Reštaurátor nevykonáva ani neodporúča pracovný postup, ktorý nie je vlastný metodike ochrany alebo prísny záujmom v prospech predmetu reštaurovania. Nevyhnutnosť a kvalita ošetrenia sú pre odborníka dôležitejšie než jeho finančná odmena.

5. PRINCÍP NÁVRATNOSTI.

Reštaurátor sa snaží aplikovať „princíp reverzibility“ vo zvolenom pracovnom postupe. Vyhýba sa použitiu takých materiálov, ktoré môžu ohroziť fyzickú celistvosť objektu pri ich budúcom odstránení.

6. OBMEDZENIA PRI ESTETICKEJ REINTEGRÁCIÍ.

Ako odškodnenie za škodu alebo stratu predmetu reštaurovania možno od reš-

taurátora žiadať, aby ju nahradil menším alebo rozsiahlejším reštaurovaním, podľa pevne určenej dohody s vlastníkom alebo kurátorom. Je však jasné, že toto nemôže eticky viesť k stavu zdanlivého nahradenia alebo uspôsobenia originálu.

7. SÚSTAVNÉ SEBAVZDELÁVANIE.

Je povinnosťou reštaurátora pokračovať v obnovovaní a rozširovaní vedomostí a zručnosti v oblasti umenia a vedy tak, aby mohol vždy poskytnúť najlepšie pracovné postupy dovolené okolnosťami.

8. POMOCNÝ PERSONÁL.

Reštaurátor je povinný chrániť a uchovávať jemu zverený predmet reštaurovania po celý čas dozoru a usmerňovania práce pomocného personálu, ktorý je pod jeho profesionálnym vedením.

III. ZODPOVEDNOSTI VOČI MAJITEĽOVI ALEBO KURÁTOROVI

9. Bežná zmluva smie umožniť reštaurátorovi vstúpiť do dohody s právnickými a fyzickými osobami, zoskupeniami, štátom, obcou, obecným zastupiteľstvom, vládou SR alebo inými subjektami, aby poskytol reštaurovanie s tým, že je povinný dbať o to, aby zmluva alebo dohoda a realizácia výkonu prác a služieb reštaurátora bola v súlade s princípmi etiky, ktoré sú uvedené alebo zahrnuté v tomto kódexe.

10. ZMENY V PRACOVNOM POSTUPE ALEBO HONORÁRI.

Akékoľvek zmeny zo strany reštaurátora v plánovanom dohodnutom postupe ošetrovania predmetu reštaurovania, alebo zmeny v honorári, ktorý bol vopred dohodnutý, aj keď sú spôsobené objektívnymi okolnosťami, musia byť oznámené majiteľovi alebo kurátorovi a schválené predtým, ako budú zmeny vykonané.

11. ZRUŠENIE ZMLUVY.

Reštaurátor by mal byť uzrozumený s tým, že majiteľ alebo kurátor má voľnosť výberu (bez nahovárania alebo varovania) ktoréhokoľvek reštaurátora podľa svojho výberu, alebo súbežne viacerých a má tiež voľnosť vymeniť jedného reštaurátora za iného podľa svojho uváženia. Avšak po uzavretí ústnej alebo písomnej zmluvy na vykonanie reštaurátorského výskumu, dokumentácie alebo ošetrovanie špecifického predmetu reštaurovania ani reštaurátor ani objednávateľ reštaurovania nesmie v rozpore so zmluvnými dojednaniami či zákonnými podmienkami od nej jednostranne ustúpiť.

12. SAMOTNÝ PRIEBEH REŠTAUROVANIA.

Pretože je vlastník zriedkakedy kompetentný posúdiť rozsah reštaurátorských činností na predmete reštaurovania, reštaurátor by mal čestne a ochotne poradiť, aké reštaurátorské postupy považuje za najvhodnejšie.

13. SPRÁVA O VÝSKUME.

Pred realizáciou reštaurovania by mal reštaurátor v prvom rade vykonať (urobiť) reštaurátorský výskum a dokumentáciu stavu predmetu reštaurovania. Reštaurátor je povinný oznámiť svoje nálezy a návrhy vlastníčkovi alebo kurátorovi.

14. ZÁZNAM O PRACOVNOM POSTUPE.

Záznam o pracovnom postupe musí vykonať reštaurátor. Je povinný riadne a včas informovať, zaznamenať a do detailu odhaliť vlastníčkovi alebo kurátorovi materiály a technologické postupy použité pri reštaurovaní.

15. PRESNOSŤ A RÝCHLOSŤ.

Je povinnosťou reštaurátora odhadnúť dĺžku času kompletného reštaurovania a dodržiavať dohodu s opodstatnenou presnosťou.

16. HONORÁRE.

Honoráre za reštaurovanie by mali byť primerané preukázaným službám, so zreteľom na zaručenie spravodlivosti voči vlastníkovi alebo kurátorovi a s úctou k profesii. V určení výšky honoráru je vhodné brať do úvahy:

- a) vyžadujúci čas a prácu,
- b) cenu za materiály a poistenie,
- c) novosť a náročnosť problému,
- d) obvyklé honoráre iným za podobné výkony,
- e) profesionálne riziko obsiahnuté v reštaurovaní objektu vysokej hodnoty,
- f) istotu náhrady,
- g) charakter práce – príležitostný alebo stály zákazník.

Vlastníková platobná schopnosť nemôže opodstatniť platbu vyššiu než je hodnota výkonu, aj keď jeho finančná situácia smie ovplyvniť nižšiu cenu. Reštaurátori by sa mali vyhnúť honorárom nadhodnocujúcim ich výkon rovnako ako tým, ktoré ho podhodnotia. Vzhľadom na rozmanitosť v pracovných postupoch reštaurovania podobného stavu je nemožné určiť pevné sadzby za jednotlivé druhy výkonov s matematickou presnosťou.

17. ZÁRUKA.

Aj keď reštaurátor vždy sleduje najvyšší štandard a pri svojom najlepšom vedomí najvhodnejšie procedúry, záruka výsledkov spôsobu ošetrovania je neistá. Toto nemožno chápať tak, že reštaurátor nebude dobrovoľne a slobodne korigovať kazy alebo neočakávané zmeny, ktoré nastanú podľa jeho mienky privčas po jeho zásahu.

IV. VZŤAHY KU KOLEGOM A PROFESII

18. PRÍNOS PRE PROFESIU.

Reštaurátor je povinný správať sa ku kolegom zdvorilo a podeliť sa o svoje vedomosti a skúsenosti so svojimi kolegami a študentmi v technike výskumu a reštaurovania, ktoré môžu byť prospešné pre rozvoj profesie bez pomyslenia na osobný prospech. Reštaurátor by mal preukázať svoju vďaku a uznanie kolegom, od ktorých sa v minulosti poučil a ktorí tým prispeli k rozšíreniu jeho poznania a znalosti v reštaurátorskej profesii.

19. SPROSTREDKOVATELIA.

Profesionálne výkony by nemali byť kontrolované alebo využívané žiadnou agentúrou, ktorá zabezpečuje sprostredkovanie medzi klientom a reštaurátorom. Reštaurátorova zodpovednosť a kvalifikácia sú individuálne a osobné. Mal by sa vyhnúť všetkým vzťahom, ktoré ovplyvňujú výkon jeho činnosti a záujmami alebo v záujme takéhoto sprostredkovateľa. Toto nevylučuje jeho činnosť pod vedením iného kvalifikovaného reštaurátora.

20. POTREBA KONZULTÁCIE.

Ak z akýchkoľvek príčin pred alebo počas reštaurovania vlastník alebo kurátor požiadajú formou konzultácie o názor na reštaurátorský proces iného reštaurátora, nemalo by to byť považované za prejav nedostatku dôvery a malo by to byť reštaurátorom vítané. Oslovený reštaurátor bude o poskytnutej konzultácii bezodkladne informovať reštaurátora, ktorého reštaurátorského procesu sa konzultácia týkala.

21. KONZULTÁCIA.

Od žiadnej osoby z reštaurátorskej profesie nemožno očakávať, že bude podávať

expertízy o všetkých fázach výskumu, analýzach a spôsobe reštaurovania. V prípade omylu by mal reštaurátor požiadať o radu iných profesionálov, alebo vzhľadom na majiteľa obrátiť sa na reštaurátora skúsenejšieho v riešení čiastkového špecifického problému.

22. Na základe Rozhodnutia PMÚ SR č. 2012/KH/1/1/015 zo dňa 23. 4. 2012 v spojení s Rozhodnutím PMÚ SR č. 2012/KH/R/2/042 zo dňa 7. 9. 2012 je odstavec neúčinný.

23. NEZHODY V ODMENE.

Platba provízie alebo honoráru inému reštaurátorovi alebo inej osobe z odporúčenia investora sa odsudzuje ako neprofesionálna. Rozdelenie honorára je akceptovateľné iba vtedy, keď je založené na delení práce alebo zodpovednosti.

24. KRITIKA KVALIFIKÁCIE INÉHO REŠTAURÁTORA.

Od reštaurátora nie je etické dobrovoľne poskytovať negatívne posudky na kvalifikáciu, kvalitu, postupy poskytované iným reštaurátorom, okrem takej kritiky, ktorá bude spoločným prínosom všetkých zainteresovaných. Aj v tomto prípade úzkostlivo dbá o dodržanie etiky, o to, aby vyjadrenie bolo vecné, neosobné a pravdivé a je povinný zvoliť vhodný a adekvátny spôsob podania kritiky, aby sa profesionálna česť a dôstojnosť kolegu nedotkla. Ak podľa názoru reštaurátora koná iný reštaurátor v rozpore so všeobecne záväznými predpismi či vnútornými predpismi a rozhodnutiami komory, upozorní na to svojho kolegu vhodným spôsobom. Skôr, ako začne reštaurátor voči ďalšiemu členovi komory vo veci súvisiacej s výkonom reštaurovania súdne alebo obdobné konanie, v záujme dodržania cti a vážnosti reštaurátorského stavu, je povinný o tejto skutočnosti upovedomiť predstavenstvo komory a požiadať komoru o mediáciu predmetného sporu a aktívne sa mediačného procesu zúčastňovať. Vyjadrenia, súčinnosť a aktívnu účasť pri mediačnom procese je povinný poskytnúť i člen komory, ktorý bol upozornený na porušovanie predpisov. Reštaurátor vždy úzkostlivo trvá na svojom stanovisku založenom na skutočnostiach, o ktorých osobne vie. Ak je jeho mienka neistá alebo závislá na počutí – nepriamom svedectve, je vhodnejšie zdržať sa kritiky.

V. POVINNOSTI VOČI VEREJNOSTI

25. VZŤAHY K VEREJNOSTI.

Vo vzťahu k verejnosti by mal každý reštaurátor využiť možnosť prezentovania svojich zámerov, požiadaviek a poslania profesie v záujme lepšieho pochopenia reštaurovania na verejnosti.

26. RUČENIE VEREJNÝCH ZÁUJMOV.

Vo verejnom záujme, rovnako ako v záujme profesie, by reštaurátori mali dodržiavať požadované morálne normy a právne predpisy, podporovať dôstojnosť a česť profesie a prijať jej vlastnú disciplínu. Svoju rolu by mali zohrať pri presadzovaní verejných záujmov proti ilegálnemu alebo neetickému konaniu poskytovaním súčinnosti pri objasňovaní takýchto prečinov príslušným orgánom. Ďalej je právom každého reštaurátora poskytovať vhodné rady, keď je o to požiadaný tými, čo hľadajú podporu proti nedbanlivým a neetickým praktikám.

27. ODBORNÉ POSUDKY.

Aj keď výsledky reštaurátorského výskumu a zásahu na umeleckom diele sú pros-pešné pre poznanie histórie umenia a verifikovanie autorstva umeleckého diela,

vydávanie platených odborných dobrozdaní o autentičnosti by mohlo spôsobiť konflikt záujmov a nie je vhodnou etickou aktivitou pre reštaurátora.

28. OCENENIA.

Vzhľadom na znalosti reštaurátora s poznaním technológie výroby a fyzikálnych podmienok predmetu reštaurovania, reštaurátor je často žiadaný určiť peňažnú hodnotu predmetu reštaurovania. Keďže by táto aktivita mohla spôsobiť konflikt záujmov nezhodujúcich sa s profesiou reštaurátora a keďže ohodnotenie vyžaduje iné špecifické vedomosti trhových hodnôt a techník atribúcie, určovanie ceny sa neodporúča.

29. OBCHODOVANIE S UMENÍM.

Zamestnanie v obchode s predajom alebo nákupom pre osobný prospech, alebo činnosť ako platený alebo komisionálny agent v predaji umeleckých diel sa neodporúča.

30. REKLAMA.

Najvhodnejšou a najefektívnejšou reklamou je získanie dobrej reputácie v profesionálnej schopnosti a statočnosti. V osobnej alebo firemnej reklame sa odporúča:

a) použitie takého označenia, ktoré rozmerom, typom, textom a umiestnením primerane informuje o vstupe a mieste, v ktorom sa vykonáva určitá činnosť, pričom údaje v označení musia mať len informatívny charakter, nesmú vyzdvihovať osobu reštaurátora, združenia alebo obchodnej spoločnosti,

b) používanie profesionálnych vizitiek oznamujúcich iba meno a priezvisko, akademicky titul, vzdelanie, označenie profesijného titulu „reštaurátor“, resp. „autorizovaný reštaurátor“ s uvedením špecializácie, adresu bydliska (sídla, miesta podnikania, ateliéru) a telefónne číslo, adresu elektronickej pošty, adresu webovej stránky,

c) použitie profesionálnych log na písomnostiach, daňových dokladoch a potvrdenkách,

d) použitie oznámení o otvorení praxe, zmene adresy pôsobiska alebo skončení činnosti.

Zakazuje sa reklama, ktorá by bola svojím obsahom alebo formou najmä:

a) v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi a vnútornými predpismi komory a rozhodnutiami jej orgánov,

b) nekorektná, nevecná, nevhodná či nevkusná,

c) cielená na určitú osobu alebo skupinu osôb,

d) predstavovala reštaurátora, združenie alebo obchodnú spoločnosť ako lepších, prípadne lacnejších,

e) vedúca k zníženiu vážnosti a cti ďalších reštaurátorov alebo komory a k zneváženiu výkonu reštaurovania.

VI. ZMENY

Zmeny tohto Etického kódexu musia byť iniciované žiadosťou najmenej piatich členov komory. Zaradenie zmeny do Kódexu sa môže uskutočniť odhlasovaním nadpolovičnou väčšinou prítomných členov na riadne zvolanom valnom zhromaždení. Zmeny Etického kódexu nadobúdajú platnosť a účinnosť dňom ich schválenia valným zhromaždením komory.